

CSONTOS MÁRTA

Üzenet a halhatatlanok kincsházából

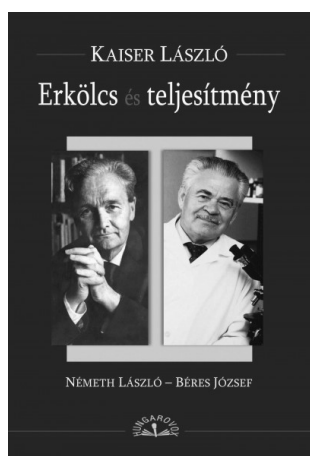
KAISER LÁSZLÓ: ERKÖLCS ÉS TELJESÍTMÉNY.
NÉMETH LÁSZLÓ, BÉRES JÓZSEF

Kaiser László költő, író, kiadóvezető *Erkölc és teljesítmény*. Németh László, Béres József című, sokadik kötetét olvasva jóleső érzéssel konstataólok: vannak igényes szerzők és alkotók, akik nem csupán saját írásaikat akarják „csillogtatni”, hanem munkásságukkal, életművükkel példaértékű írók és tudósok máig hiteles és követendő gondolataival szeretnék a minél szélesebb olvasóközönséget megközelíteni. Feltehetően az volt könyve megírásakor Kaiser László célkitűzése, hogy az önmegvalósítással „küszködő” fiatalabb és idősebb generációknak egyaránt olyan személyiségeket mutasson be, kiknek erőfeszítéseiből, kudarcaiból és sikereiből erőt lehet meríteni mind a mai napig.

A szerző nem véletlenül választotta elsőként Németh Lászlót, hiszen sokoldalúan kötődik életművéhez, szakdolgozatának témája volt, többször írt róla, beszédeiben és előadásaiban rendszeres szereplő: a „magyarság, európaiság, minőség, ethosz” megtestesítője, ahogy megfogalmazza a nagy író alkotói attitűdjének lényegét, miközben hangsúlyozza, hogy nem irodalomtörténészként közelíti meg a témát.

Valóban, a szárazabb tényközlő, analízáló elemzés helyett esszéstílusban tárja elénk mondanivalóját. Fordulatos, ízes nyelvezetét hamarosan befogadja az olvasó, hiszen éppen ez az a közlésmód, amely szépirodalmi igénnyel, olvasmányosan fogalmazza meg véleményét, így feltétlenül pozitív fogadtatásra talál az olvasóknál. Könnyed, eleven, figyelemfelkeltő szófordulatokkal, nem „irodalomtörténeti” megközelítéssel írt könyvet tartunk kezünkben, új megvilágításban, kellő eredetiséggel idézi meg az általa értékelt személyeket. Írásait olvasva az esszéíró nemzedék tagjai jutnak eszünkbe: Szerb Antal, Gyergyai Albert és Halász Gábor épp úgy, mint Somlyó György vagy Nemes Nagy Ágnes.

Hungarovox Kiadó
Budapest, 2020
104 oldal, 1800 Ft

tiszatáj

Kaiser László lényének teljes gazdagságában mutatja be Németh Lászlót. Írásait olvasva elképzeltük egy hegymászó példáját, aki megtervezi magában a csúcs leküzdéséhez szükséges mozdulatokat, így a terep már induláskor is ismerős, s beleépíti a külső hatásokat az általa alkotott képbe. Tudunk tehát azonosulni Wittgenstein azon megállapításával, hogy „az ember egy egész világ”. Németh László egyébként írásaiban mindig a személyre koncentrált, így válhat lehetővé a dolgok olyan megközelítése, mely megváltoztatja egész életünket.

Németh László életművének átfogó értékelése nem feladatom ebben a rövid írásban, megteszi ezt helyettem a művek (*Berzsenyi; Utolsó kísérlet* című regényciklus darabjai: *Alsóvárosi búcsú; Szerdai fogadónap; A másik mester*, valamint az *Égető Eszter*) elemzésével is Kaiser László, aki jogosan tartja az író „szellemi, erkölcsi zseninek”. Rendkívül sokoldalú, hihetetlen munkabírású alkotó volt, munkálkodásának középpontjában a minőségelvűség, a népművelés, a nép nemesedése állt, elméleteket dolgozott ki a magyar parasztság (és a nemzet) sorsának jobbítására, a „harmadik út” gondolatával, a „Kert-Magyarország” megvalósításáról álmódott, amely csak a „minőségi forradalom” segítségével lehetséges. Úgy vélte, az ember képes lesz tudásából következően megnövekedett felelősségének megfelelni, s ehhez fejlett közösségi szellemre és erkölcsre van szükség. Kaiser László Németh Lászlóról írt gondolatai csak megerősítik Görömbei András méltatását a Tiszatáj egyik 2006-os számában, melyben nem véletlenül idézi Németh László hitvallását, aki „a magyar szellemi élet organizátora kívánt lenni”.

Kaiser László kötetében a Németh Lászlóról írottakat a Béres Józseffel foglalkozó ciklus követi. Béres neve napjainkban már fogalom, de az ifjabb generáció tagjai feltehetően keveset tudnak találmányának kálváriájáról, a tudós személyes traumata-pasztalatairól, aki – a kötetből idézve – „pokoljárások után lett győztes ember: világhír, elismerés, díjak, s főként: emberek egészségének őrzője, sőt emberek életének megőrzője”.

Az eleinte a kisvárdai laboratóriumban dolgozó Béres József szívós munkával, kitartással valósította meg céljait. Már 45 éves, amikor agrármérnökként diplomázik, amit egy három évvel későbbi, summa cum laude minősítéssel megszerzett doktori titulus követ. A komplex nyomelemeket tartalmazó Béres csepp elismertetése nehéz út volt. Érdekességként megemlíthető, hogy Nagy László költő és Pozsgai Imre is támogatta a tudóst az akkori támadások idején. Végül is: Béres József személyisége az „értelmiségi hivatás klasszikus példáját testesíti meg”. Életútja engem különösen megérint, ugyanis a '80-as évek derekán rákbeteg édesanyám is hozzájuthatott az akkor még nem törzskönyvezett cseppekhez fájdalommainak enyhítésére.

Kaiser László a tudós életútjának méltatásában sem tagadhatja meg irodalmári mivoltát, így kötetében középponti szerepet kap Fazekas István *A megvádolt* című darabjának ismertetése, majd a Kerényi Imre rendezte színházi előadás értékelése, s maga is végzett dramaturgként hangsúlyozza, hogy „a jó színpadi alkotás kegyetlenül nehéz vállalkozás”. A Béres Józseffel foglalkozó dráma elemzése során Fazekas István munkásságába is betekinthetünk, kedvet kaphatunk történelmi drámáinak olvasásához. Itt is egyértelművé válik, hogy az egészséges társadalom működéséhez elengedhetetlenül fontos az a gondolat, melyet Arno Anzenbacher német tudós, egyik kedvenc gondolkodóm fogalmaz meg filozófiakönyvében, ahol felveti azt a nagyon fontos kérdést: tudjuk-e minden ember számára az önmegvalósítás feltételeit biztosítani.

Németh László és Béres József emberi és alkotói kvalitásának ismeretében – irodalmárként is visszatérek Németh László gondolatához – elengedhetetlenül szükséges biztosítani az ember számára a munka iránti szenvedélye kiélésének feltételeit, mindez szükséges a harmonikus emberi személyiség kibontakozásához. A „minőség forradalmának” kérdése napjainkban is nagyon aktuális. Kaiser László, úgy vélem, ezt akarta kiemelni a két nagyszerű ember életútjának bemutatásával, s egyértelműen sikerült bizonyítania, hogy a szellemi élet az emberi személy fő formálója.

